

bezoek aan de Openluchtschool aan de Schiedamsche Ves. En ik beloofde stellig te zullen komen, maar niet dadelijk, want ik zat in de schoonmaak.

Ja, dan gaat de tijd gauw, en net was ik met de groote karwei klaar, of allerheerlijkst zomerweer trad in. Ik voelde me bezwaard door den langen tijd, die er verliep tusschen mijn belofte en de vervulling ervan, doch ik had niets geen zin, nu „doelloos” te gaan, en belde dus op.

„Meneer van der Waals, begrijpt U, waarom ik nu niet kom?”

Hij, lachend — „Omdat 't zulk mooi weer is!”

„Precies. En dan ga ik naar buiten — en nu kom ik heusch pas als 't midden in den winter is.”

Nu ben ik geweest. Ik had een paar dagen van te voren belet gevraagd en hoopte nu maar, dat 't weer niet al te mooi zou zijn, want dan kreeg ik toch een geflatteerden indruk, dien ik vóór alles vermijden wilde.

's Morgens boodschappen doend in de stad, zuchtte ik over 't zalige vroegvoorjaarszonnetje en de wonderbaarlijke windstilte. — Maar zie, toen ik 's middags ter openluchtschool trok, was het weer eenvoudig ineens allergeeuest — „een der slechtste middagen, die we nog gehad hebben”, zei meneer van der Waals. Felle Noordwester, striemende regen, akelig koud.

Ik had afgesproken, kwart over twee te komen. Dan zou ik de kinderen nog zien rusten en de merkwaardige verwisseling van lighal tot leslokaal meemaken. Mijn bezoek begon met een gesprek in de kamer van meneer van der Waals. Die kamer ligt zoo, dat men vanuit het raam de geheele achtergevel van het oude schoolgebouw, dat tot openluchtschool is ingericht, kan gade slaan. Natuurlijk moest ik even van meneer van der Waals hooren, dat ik over openluchtscholen was gaan schrijven, voor ik er een gezien had. Ik kon dat alleen maar goedmaken, vond ik, door te belooven, dat ik er opnieuw over zou schrijven, nadat ik deze gezien had.

Vanuit dat raam zag ik alvast, dat het de stad gelukt was, een allergeschiktste plek te vinden. De langgestrekte gevel, zes lokalen naast elkaar, is een eind van het water teruggebouwd en staat ongeveer op het zuiden. Het terrein ervoor, de groote speelplaats, is voor de zuidwesten winden geheel beschut door de Waalsche kerk, en voor de Noordwester door het voormalige „hoofdenhuis”, dat nu ingericht is ten behoeve van de openluchtschool, met een kamer voor het hoofd, één voor den dokter, één voor de verpleegster, en verder dienstruimten. Want de school heeft een eigen huishouding met twee dienstmeisjes!

Voor het raam stond ik en keek de zes lokalen langs. De opklapbare kribben waren tot vlak voor de dorpels geschoven — de glaswanden waren geheel en al open. Ik zag de donkere en lichte bollen rusten op de kussens.

Even een wandeling langs de lokalen, een uitlegging, hoe ingepakt ze liggen. Een moltonnen slaapzak, een wollen deken, Pantoffels aan de voeten, hun jassen en mantels aan.

Daar was het half drie. De rust was afgeloopen. Alles verrees en begon ijverig zichzelf en het lokaal weer in orde te brengen voor de lessen. Daar hadden ze een kwartier voor. Denk niet min over de karwei! Hoofdkussen, voetenzak en wollen deken worden in een linnen gemerkten zak gestopt. De krib opgeklapt en naar den hoek van 't lokaal gebracht. Pantoffels uit, schoenen aan, het lokaal geveegd.

HET VERVOLG OP „DE OPENLUCHTSCHOLEN”.

IN nummer 9 van de 31e jaargang van „Het Kind” verscheen mijn cri de coeur omtrent de openluchtscholen. De openbaring van mijn gepieker en bibberatie, als ik maar aan het woord dacht in de toen gure Aprildagen — en de smeekbede aan Dokter Beernink-Trip om mij te willen voorlichten. U ziet — verstokt en eigenwijs was ik niet. In nummer 10 verscheen toen een korte beschouwing van dokter Beernink-Trip, waarin ze verzekerde, dat onder bepaalde voorwaarden: „voldoende beweging gedurende de schooluren, doelmatige verwarming der lokalen, een goede regeling van het al of niet sluiten van de glazen wand, de openluchtschool verre te verkiezen is boven de gewone, gesloten school”.

Eenige dagen na mijn stukje kwam er een allerprettigste stem aan de telefoon — van der Waals, hoofd der openluchtschool in Rotterdam. Ik werd uitgenoodigd tot een

Tafels en stoelen, die op elkaar gestapeld stonden, netjes in rij en gelid gezet. Elk kind een eigen tafeltje. Terwijl de kinderen warme melk uitdrinken, aangedragen door de twee dienstmeisjes. Een zeer beleidvolle maatregel was, dat de kinderen der hoogste drie klassen, nadat hun lokaal in orde was, de kleintjes moesten komen helpen. Daarna kroop ieder met mantel en jas natuurlijk aan, in den zitzak, die van heel bijzondere constructie is, met een bodem van een geweldige laag krantenpapier en een waschbare binnenzak. En de les begon — voor slechts een half uur.

„U hebt gesproken over kou lijden,” zei meneer van der Waals. „Onze eerste zorg is, dat de kinderen nooit koude lijden.”

Teruggekeerd in de spreekkamer, legde hij me uit, hoe hij dat, wat op dezen schrikkelijken dag een wonder leek, tot stand bracht. En ja, toen moest ik wel bekennen, dat ik me een openluchtschool heel anders had voorgesteld. Maar nu ik al mijn gegevens thuis rustig bezie en ze uitwerk, nu zult u kunnen begrijpen, dat ik bedenkt: „ja, school? school? Kan dit voor honderd procent een „school” worden genoemd?”

De bevolking bestaat uit honderd en vijftig kinderen, ondergebracht in zes klassen en lokalen. De kinderen blijven er meestal zoo ongeveer vier maanden. Ze vormen dus een vlottende schoolbevolking. Begrijp goed, dat ze in geen geval met zijn honderdvijftigen tegelijk afzwaaien. Het is een voortdurend gaan en komen. De kinderen worden aangewezen door de hoofden hunner gewone scholen, in overleg met den schoolarts. De zwaksten, de ondervoedsten, of die erg ziek zijn geweest.

Omdat ze vanuit de heele stad naar het centrale punt moeten komen, krijgen ze, als ze ver wonen, van de gemeente een tramkaart.

De tramkinderen verzamelen zich 's morgens half negen op het Calandplein en worden daar door de onderwijzers en onderwijzeressen afgehaald. Aldaar worden ze om vijf uur weer aan de trams bezorgd. Denk eens aan den werktijd van het onderwijzend personeel. — Woensdag- en Zaterdagmiddag is er ook school.

Op school staat het ontbijt al klaar. Boterhammen, wit en bruin, zooveel ze lusten, besmeerd met natuurboter, twee boterhammen „belegd met alles, wat in een gewone huishouding in aanmerking komt.” Warme melk.

Aldus hebben ze flink wat calorieën in hun kraag, verlaten de eetzaal, kruipen in hun zitzak, die tot de oksels reikt, en de eerste les vangt aan. Duurt drie kwartier. Daarna tien minuten pauze, die in beweging wordt doorgebracht. Zoo mogelijk op de speelplaats. Maar op den middag, dat ik de pauze bijwoonde, toen de plassen op het terrein stonden, en de regen kletterde, moesten ze wel binnen blijven en konden zich eens vertreden in de gang, waar twee verrukkelijke kachels branden en waar de W.C.'s liggen. In de lokalen is gelegenheid voor elektrische verwarming, maar die wordt zelden of niet gebruikt. Tweede les: weer drie kwartier. In de tweede pauze een glas warme melk. Derde les drie kwartier.

Daarna het middagmaal. Dat bestaat meestal uit gestampde pot, uit bonen, erwten, erwtensoep, pap. — Tweemaal per week krijgen de kinderen fruit of olienoten.

Na het middagmaal is er twintig minuten gereserveerd voor het reinigen der tanden. Aardig was het, boven op het

badzaaltje al die tandenborstels keurig in rij en gelid te zien hangen boven de vaste waschtafel. Het badzaaltje bevat twee rijen keurige douchekamertjes.

Nu komt de rust, van volle twee uur. Daarna nog tweemaal een half uur les, met een pauze van een kwartier. Om vier uur het avondeten, boterhammen, met het vierde glas warme melk van den dag.

Klaagt er een over koude handen in de les, dan kan die zich eens even wat gaan warmen. Voortdurend wordt getoet op koude handen — in de rust worden de bekende speciale oefeningen gemaakt ter verwarming van de handen. U ziet, dat het zóó wel uit te houden is. Al bleef ik bibberen in mijn met bont gevoerde mantel, in mijn hooge bontkraag, terwijl ik van de speelplaats af lokaal na lokaal inkeek. „Kinderen voelen geen kou”, zei meneer van der Waals. „Daarom moeten wij er op letten, dat ze het niet koud kunnen krijgen.”

O, ik schoolvos! Nu ik hier zit, tel ik op, dat de kinderen dus per dag dertien kwartier, dat is drie uur en een kwartier, les hebben. Wel komt daar de Woensdag- en de Zaterdagmiddag bij, die het tekort wat bijspijkeren. Doch dat is dan ook net vier maal een half uur. — O, ik schoolvos! Wat is een half uur? Net ben je goed erin, net ben je echt bezig — tijd! Honderd procent school?? De naam heeft mij misleid en tot mijn cri de coeur gedreven. — Al zou ik toch ook weer geen beteren kunnen verzinnen.

Meneer van der Waals vertelde me prachtige resultaten van het verblijf in de openluchtschool. Die ik graag aannam en bewonderde. Ponden en ponden aankomen, soms wel twintig pond in drie maanden. Daardoor zóó aansterken, dat ze nu goed en opgewekt gaan leeren. — Een asthmalijder, kind uit een gansch anderen stand dan de schoolbevolking-over-het-geheel — kon het op een gewone school geen morgen uithouden — hier goed en geregeld ter schole. — Natuurlijk zijn er meerdere gevallen, waarin vier maanden openluchtschoolverblijf niet afdoend helpen. Dan wordt het verblijf verlengd. Ook komt menig kind met tusschenpoozen terug, weer voor vier maanden.

Ik ging weg in de overtuiging, dat „zóó!” de openluchtschool een heerlijke zegen is voor de zwaksten der zwakken. Dat de nadeelige invloed van vocht en kou geen kans krijgt door de zoo uitstekende lichamelijke voeding en verzorging, door de toewijding en liefdevolle aandacht van dit groote aantal intelligente menschen, in dienst gesteld der honderd-en-vijftig zwakke kinderen. Het hoofd der school, de zes onderwijzers en onderwijzeressen, de verpleegster, de dokter, die geregeld komt inspecteeren, de twee dienstmeisjes, de stoker. Maar wèl vroeg ik me af, omdat ik 't zelf zoo koud had gevonden, of er niet evenveel, en misschien nóg meer resultaten bereikt konden worden met een beetje koestering-van-warmte in een gewoon lokaal, doch steeds zéér zorgvuldig geventileerd. Alsdan zou men immers af zijn van dan toch maar dien omslachtigen omslag, die het systeem meebrengt: zak-in! — zak-uit! Oefening zus, pauze zóó — mantels en jassen aan.

En ik kwam gaandeweg tot de rustgevende overtuiging, dat de gewone school nooit in een openluchtschool zal kunnen veranderen. Want dat er veel te veel voor komt kijken, eer men met een gerust geweten een kind, klaar voor de les, op zijn plaats heeft zitten. En nu kan ik dus van ganscher harte de openluchtschool bewonderen als

een prachtige instelling. En in 't bijzonder onze openluchtschool met z'n staf, die me zoo allervriendelijkst heeft ontvangen en ingelicht, van harte heel veel succes toewenschen.

Rotterdam, Januari 1931

S. LUGTEN-REYS.